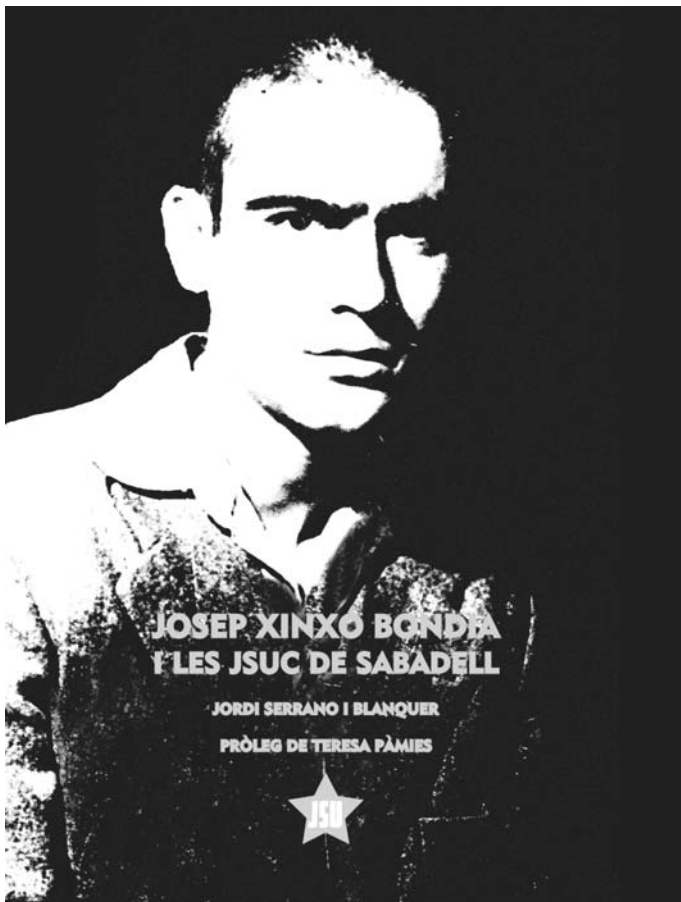

SOCIETAT

Josep Xinxó: un ciutadà amb majúscules

TEXT: JORDI SERRANO

(Rector de la Universitat Progressista d'Estiu de Catalunya (UPEC) i autor de *Josep Xinxó Bondia i les JSUC de Sabadell*, Pròleg de Teresa Pàmies. Ed. Montflorit. Cerdanyola, 2004. Versió íntegra en PDF a <http://jordiserrano.wordpress.com>)

Els acusats de fets imaginaris tenen molta més capacitat de pietat indulgent per perdonar ofenses, que els tocats d'hipocresia cristiana dedicats a difamar

Josep Rosas

No és l'odi qui parlarà demà, sinó la justícia, basada en la memòria.

Albert Camus

Fa uns dies un amic em va trucar al vespre i em va dir: la setmana passada va morir en Josep Xinxó, suposo que voldries saber-ho. Vaig quedar de pedra. L'home era ja molt gran, però tothom té dret a un acomiadament dels amics, no?

Fa uns cinc anys va fer-me cridar i em va demanar que l'ajudés a escriure les seves memòries. Durant els següents tres anys i davant de moltes propostes d'activitats al vespre o els caps de setmana, la meua resposta sempre era la mateixa, no puc, estic fent unes memòries d'un vell lluitador. Va córrer el rumor que era una excusa, que no hi havia llibre ni vell lluitador. Per fi va sortir el llibre.

El llibre parla d'una època de resistències de militància i de consignes. Ara ja no són moda les consignes, ara tots portem un mòbil perquè volem, no perquè ens ho diguin.

Per què cal recuperar la memòria? Hi ha molta gent que diu que no cal. Els que es fan aquesta pregunta poden ser de dos tipus. Els que tenen molta barra, són aquells que van donar 145 medalles de la ciutat als excombatents l'any 1941. Però també hi ha persones de bona fe que s'ho pregunten; els suggeriré algunes reflexions: Si diem que a l'any 1936 és igual un obrer republicà que defensava la legalitat republicana que un feixista. Si diem que és igual un que va estar en un camp de concentració que un botxí del camp. Quin missatge estem donant als joves d'avui?

Però cal dir-ho alt i clar, què faríem si hi hagués un altre Franco que fes un cop d'estat contra la democràcia? Ens mantindríem quiets? Esperant que ens afusellin per centenars en una plaça de braus com a Badajoz? Sense obrir la boca? Callats?

Reivindiquem la memòria perquè fonamentem el nostre lllindar ètic en la mirada sobre el passat. I aquest lllindar ètic és el que projectem als fets d'avui i els que projectem al demà i al demà passat. A Sabadell hi va haver 52 ciutadans a Mauthausen, dels quals 35 hi van morir. Centenars de sabadellencs van anar a raure a camps de concentració a França. Es calcula que hi ha 2.000 ciutadans sabadellencs en camps de concentració o presons a Espanya a: Miguel de Unamuno (Madrid), Manacor (Mallorca), Portacelli (València), Miranda de Ebro, Reus i San Marcos (Lleó). >

La llista de batallons de penats on hi ha sabadellencs és interminable. No sabem quants sabadellencs es van haver d'exiliar, ni quants van tornar, ni quants van morir lluny de la seva ciutat estimada.

Sabem també de 14 afusellats i de 58.941 fitxes policíiques de repressió, d'una població de 47.000 habitants. És a dir, hi havia més fitxes que ciutadans vius. Un 4,25% de la població sabadellenca va ser empresonada.

Hi ha qui diu que als anys finals no n'hi havia per tant. Les detencions, les tortures i els empresonaments duren el que dura la dictadura i encara l'any 1966 fins a 1976 hom calcula a la baixa que el nombre de detinguts per motius polítics a Sabadell fou de 259.

Soldats de la centúria Serafí Espinós organitzada per la JSUC a Sabadell. Front d'Aragó, 1936.

En Ramon Gelis, exiliat a Mèxic, no el deixen tornar a passejar per la Rambla (anomenada Rambla del Caudillo) fins l'any 1972. Ja no la reconeix. 33 anys fora de casa! Però el que em sembla encara més increïble, més brutal, és que no trobi ningú. Ha de passar un any per tal que es tornin a refer els contactes personals. I es trobi a Sabadell després d'haver-se acomiadat del seu amic Josep Xinxó, 34 anys després! Quina falta de pietat dels franquistes!.

Per això encara és més indigna la virulència, la bestialitat del règim franquista vist des de la perspectiva d'un ciutadà del carrer. Potser una de les coses que més impressionen és la quantitat de joves sabadellencs, anònims que sofriren la repressió. Una repressió que no va anar solament contra els dirigents, va anar contra la classe treballadora en el seu conjunt amb una ferocitat i salvatgisme que va durar 40 anys.

Paul Preston diu que això mereix rebre el nom de "llarg holocaust dels derrotats", o potser més encertadament podríem dir nosaltres "del genocidi sabadellenc." El que és inqüestionable és que les dades fan esfereir. La reconciliació era necessària però l'oblit no. L'oblit és una forma de complicitat. Mentre morien 35 sabadellencs a camps de concentració nazis, visitaven la ciutat Hans Thomsen –cap nacional-socialista nazi– i Detlev Ehlers –cap nacional de les Joventuts Hitlerianes

d'Espanya– i eren rebuts per Josep M. Marcet i l'arquebisbe Modrego, entre altres autoritats. El dia 27 de gener de 1942, tres anys després de l'entrada de les tropes franquistes, l'Ajuntament concedeix la medalla d'or de la ciutat a Francisco Franco en la seva visita a la ciutat.

I és en aquest Sabadell i en aquest mateix any 1942 quan torna Josep dels camps francesos. Quan ja no queda esperança, quan el terror ho envaeix tot, quant hi ha tant de mal, tant dolor, tanta venjança, tanta immoralitat, hom ja no pot exigir res, els sabadellencs havien de sobreviure i s'hi van dedicar amb totes les seves energies.

En els moments més difícils i quan una ciutat absolutament desesperada, exhausta, quan perd la dignitat, on la llibertat havia estat brutalment extirpada de la ciutat, unes dones i uns homes humils, treballadors i senzills, anònims, un grup de vint o trenta joves, organitzen la resistència, fan allò que ja ningú podia demanar. Son els nostres herois. Munten la JSU i mantenen la torxa de la dignitat de tot el poble de Sabadell. Mai no es van rendir.

Un dels elements més imperceptibles de la desmemòria afecta la pròpia identitat sabadellenca. On és el Sabadell de la justícia, de la solidaritat, de la fraternitat, de l'autonomia moral, de la cooperació, del federalisme, de l'ètica civil republicana? On és el Sabadell de Francesc Viladot, Tomàs Viladot, Teresa Claramunt, Josep Miquel, de

Noies de la JSU de Sabadell (Pins del Vallès, 1 de maig de 1936).

Companys, de Layret, el del Círcol Republicà Democràtic Federal, de Pi i Margall?

(Per cert, en produir-se l'entrada de les tropes franquistes, un grup de republicans va enterrar el bust de Pi i Margall, per quan les circumstàncies de llibertat ho permetessin. Un sabadellenc en sap el lloc. S'ha transmès de generació en generació. El bust encara roman colgat)

On és el Sabadell de la Federació Local de Sindicats –l'obrera–, i de Josep Moix? És el personatge polític més important d'aquesta ciutat, va ser ministre de Treball de la IIa República, mentre es feia la única revolució al món on els mitjans de >

producció quedaven en mans del poble. Aquest és el Sabadell que Xinxó anomena el Sabadell del Moix. El Sabadell que va estar a punt de desaparèixer i que Josep ens va rescatar de l'oblit.

Quan hom mira enrere es pregunta: on eren els quadres dirigents, l'elit de la ciutat, en la cultura, en el civisme, en l'educació, en la política, en el sindicalisme, als darrers 50 anys? Potser encara la nostra democràcia no s'ha adonat on eren. Ho diré amb paraules de Camus: el millor de la ciutat era allà, a la sorra de les platges d'Argelers, als camps de concentració, i després a 10.000 quilòmetres de la seva ciutat estimada, a Mèxic, a Veneçuela o a les presons i camps de concentració franquistes i en la resistència a Sabadell d'aquests nois i noies de les JSU. Aquesta és la nostra elit ciutadana.

Molt sovint alguna gent es pregunta, ens preguntem, què podem fer per la ciutat, pel país? Xinxó ens demostrà amb la seva actitud al llarg de tota una vida i de tants i tants companys i companyes que fins i tot en les pitjors circumstàncies un ciutadà del carrer és capaç de simbolitzar la dignitat i la noblesa d'una ciutat. Un grup de persones mantenen amb paciència i perseverança el cap alt a l'espera que noves generacions s'incorporin a la lluita per la llibertat i la justícia.

"Nada era según me han contado", escrivia Gregorio Morán. No valen les queixes dels més joves; gràcies als vells lluitadors vam arribar a la llibertat en un moment en què, més que altra cosa, va predominar la por, una gran por, i molts temes van quedar obviats, per exemple la recuperació de la memòria militant i la memòria democràtica, recuperar la memòria de la resistència, la laïcitat i l'ètica civil republicana.

Ara és l'hora d'una nova frontera, d'una nova mentalitat, d'una nova etapa, d'una nova generació, d'un nou sabadellenquisme, el de la república de Sabadell, que sigui capaç de redreçar allò que no es va fer bé a la transició, i no ens enganyem, no es va fer per por.

Als joves els toca agafar la cabota d'aquest fil de la història que ens ofereix generosament el Josep.

Xinxó conclou el seu llibre de memòries amb aquesta frase: "D'alguna manera la nostra lluita haurà estat útil, espero que algunes llavors hagin quedat; però no n'estic massa segur. Per a la majoria de gent de la meua època que vam estar lluitant, sí que ha valgut la pena."

És lògic que el Josep dubtés d'una ciutat tan desmemoriada. Estic segur que ha valgut la pena; si no fos per Xinxó i els seus companys de la JSU i del PSU –en una o altra opció ideològica resistent– avui no hauríem recuperat la llibertat, la democràcia, les nostres institucions nacionals –Generalitat, Estatut–, ni tindríem ajuntaments democràtics i, el que és pitjor, hauríem perdut la dignitat.

Encara que sigui remar a contracorrent, comença a ser hora de reclamar una cosa òbvia a la nostra ciutat i al nostre país, ho reclamo amb les paraules de l'home del camp de Buchenwald: "L'ideal comunista va ser real, i sense la generositat i l'abnegació i el sacrifici de tants que lluitaren per canviar el món no es pot entendre la història del segle XX". Les memòries de Xinxó en són un exemple clar. Els joves, i els no tan joves, poden tenir una oportunitat única de descobrir en Josep Xinxó i tota la seva generació com en les situacions més difícils hom manté les conviccions i la lluita.

Gràcies, Núria Gallifa, Júlia Xantrero, Ramón Gelis, Estrella Vila, Micaela Muro, Josep Gallifa, Jaume Girabau (afusellat el 1942), Pere Gallifa, Francesc Sànchez, Margarita Muro, i a Josep Xinxó i a tots aquells joves de la JSU.

Honor i glòria a Josep Xinxó i a tots els seus companys de la resistència sabadellenca!

Adéu amic Josep.

Jaume Girabau, 8 de maig de 1939.

*A la
comarada
Cereso Mañalís
i en record del 20è
era acompanyada de sis
J. Girabau
Campo Concentració
Barcelonés 8-5-39*

Dedicatòria al revers de la fotografia.